

NAZAR BONCUĞU

Resim: Nazar Boncuğu (www.neoldu.com, Erişim:04.02.2023).

Nazar, Arapça “bakış” demektir. TDV Ansiklopedisi’nde nazar, insanın bakışından kaynaklanan diğer insan, hayvan ve cansız nesnelere zarar verdiği inanan bir tür güç ya da enerji olarak tanımlanmaktadır (Gürkan, 2006, 443). Nazar aynı zamanda “kem göz” olarak ifade edilir. Farsça’da kem “kötü, fena” anlamına gelir. Bazı toplumlarda kem gözün nesnelere çatlatılabileceğine inanılır. Mavi boncuğun bu enerjiyi dağıtacağı görüşü yaygındır (<https://tr.wikipedia.org>, Erişim: 07.12.2022).

Nazarın olumsuz etkisi kıskançlıkla, imrenme ve beğenme duyguları ile bakma sonucunda ortaya çıkmaktadır. Ayrıca bir canlıyı tedbirsizce övme sonucu da oluşabilmektedir. Bu yolla bir kişinin çocuğuna, eşine ve sevdiğine zarar vermesi mümkün olabilmektedir. Bakışlar büyü, tılsım gibi enerji taşımaktadır. Birçok kişinin bakışında bu potansiyel enerji vardır. Çoğunlukla nazar eden kişi bu potansiyel enerjiyi farkına varmadan kullanmaktadır. Ancak bazı toplumların kültüründe bu enerjinin yönetilebildiği, bilinçli olarak kullanıldığına dair anlatımlar vardır. Nazar ve nazardan korunma adına çok fazla ayet, hadis bulunmaktadır. Örneğin “Neredeyse gözleriyle seni yere yıkıp öldüreceklerdi.” Kalem suresi 51. ayet bunlardan biridir (Gürkan, 2006, 443; Çelebi, 2006, 444).

Nazardan korunma ve nazar boncuğu kültürel ve coğrafi sınırları aşan bir simgedir. Eski Sümer, Babil, Mısır, Grek ve Antik Roma, Pers, Helen Medeniyet, Müslüman, Yahudi, Hristiyan, Budist, Hindu gibi birçok toplumda görülmüştür. M.Ö. 6000’li yıllara ait kazılarda bulunan amuletlerin nazardan koruduğuna inanılmaktadır. M.Ö. 3300’lü yıllarda Suriye sınırlarında Tell Brak’ta yapılan kazılarda mavi boncuk formunda objelere rastlanmıştır. Kaymak taşından oyma geometrik figürlü nazar boncuğu formundadır. Mısır bölgesi kazılarında çok fazla mavi renkli objeler bulunmuştur. Mavi renk ise Mısır’da yüksek oksitli sırlı kilden elde edilmiştir. Nazar boncuğunun cam olarak ortaya çıkışı M.Ö. 1500’li yıllara dayanır. Yakınoğru cam sanatının gelişmesiyle buradan Anadolu’ya geldiği düşünülmektedir. Nazar boncuğu Avrupa’da daha geç yıllarda görülmüştür (Gürkan, 2006, 443; Yalın, 2019; <https://www.bbc.com>, Erişim: 07.12.2022).

İnsanoğru, nazar değmesi gibi korkularını bertaraf etmek için tılsım, büyü, muska gibi enerji taşıdığına inandığı objeleri, yaşantısının birer parçası haline getirmiştir. Nazarı geri göndermek,

nazarın gücünü azaltmak amacıyla toplumların birbirinden farklı yöntemleri vardır. Nazar boncuğu kem gözlerden korunmak için geliştirilmiş bu yöntemlerden sadece biridir. (Yalın, 2019). Göz, el, güneş ve hilal gibi figürler; yılan, balık, tavuskuşu gibi hayvan tasvirleri; vücuda işlenmiş obje ve semboller, göz üzerine sürülen is karası; mavi boncuklu halkalı kolyeler, düğümler, deniz kabukları, boynuz gibi objeler kullanılmıştır. Nazar ve göz değmesi İslam'da da yerini almıştır. Bunun için sure ve dualar tavsiye edilmektedir. İslam dininde Nas, Felak sureleri, Ayetü'l-Kürsi gibi sure ve dualar ile nazarın olumsuz etkilerinden Allah'a (c.c) sığınılır. Maşallah, Tebarekallah sözleri ile beğenilen şeye nazarın değmesinin engelleneceği ifade edilir (Gürkan, 2006,443: Çelebi, 2006, 444). Nazar boncuğunun nazarı engelleyeceği düşüncesinin İslam tevhid inancını zedelediği için İslam alimlerince nazar boncuğu takmak caiz görülmemiştir (<https://kurul.diyamet.gov.tr>, Erişim: 07.12.2022).

Günümüzde de nazar boncuğu üretilmekte ve kullanılmaktadır.

Zeynep Önal, Emine Ravza Ataman

KAYNAKLAR:

Gürkan, Salime Leyla. 2006. Nazar. TDV Ansiklopedisi, 32.cilt. 443-444. İstanbul.

Çelebi, İlyas. 2006. Nazar. TDV Ansiklopedisi, 32.cilt. 444-446. İstanbul.

Yalın, İ. (2019). Nazar Boncuğunun Kültür Tarihi. T24 Bağımsız İnternet Gazetesi, [Erişim: 07.12.2022].

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Nazar> [Erişim: 07.12.2022].

<https://www.bbc.com/turkce/vert-cul-43116420> [Erişim: 07.12.2022].

<https://kurul.diyamet.gov.tr/Cevap-Ara/31/goz-degmesine-karsi-nazar-boncugu-takmak-caiz-midir-> [Erişim: 07.12.2022].

<https://www.neoldu.com/nazar-boncugu-hakkinda-bilinmesi-gerekenler-16436h.htm> [Erişim:04.02.2023].